

Sámi allaskuvla
Sámi University College

FÁGAPLÁNA

SÁMI
VUOÐÐOSKUVLAOAHPAHEADDJIOAHPPU
1-7
Sámeiella ja sámi girjjálašvuhta 1

30 oahppočuoggá

Innhold

1	VUOSTTAŠ OASSI (OPPALAČČAT)	3
1.1	OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA	3
1.2	OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA	3
1.3	OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA	3
1.4	SISABEASSANGÁIBÁDUSAT.....	3
1.5	OPPALAHUSGIELLA	3
1.6	SISDOALLU	3
1.7	OPPALANJOKSOSAT	4
1.8	OPPALAHAN- JA OAHPPANVUOGIT	6
1.9	GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII	6
1.10	EKSÁMEN	6
1.11	OPPALOČUOGGÁID DOHKKEHEAPMI	6
1.12	LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA	6
1.13	KVALITEHTASIHKKARASTIN	7
1.14	LOHKANMEARRI	7
2	NUBBI OASSI: OAHPOOVTTADAGAT	8
2.1	VUOSTTAŠ OAHPOOVTTADAT – 15 oč.....	8
2.1.1	OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA	8
2.1.2	SISABEASSANGÁIBÁDUSAT.....	8
2.1.3	SISABEASSANGÁIBÁDUSAT.....	8
2.1.4	SISDOALLU	8
2.1.5	OPPALANJOKSOSAT	9
2.1.6	GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII	9
2.1.7	EKSÁMEN	10
2.2	NUBBI OAHPOOVTTADAT – 15 oč.....	11
2.2.1	OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA	11
2.2.2	SISABEASSANGÁIBÁDUSAT.....	11
2.2.3	SISABEASSANGÁIBÁDUSAT.....	11
2.2.4	SISDOALLU	11
2.2.5	OPPALANJOKSOSAT	12
2.2.6	GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII	13
2.2.7	EKSÁMEN	13

1 VUOSTTAŠ OASSI (OPPALAČČAT)

1.1 OAHPOOVTTADAGA NAMMA

Sámegillii	Sámi vuodđoskuvlaohpaheaddjioahppu 1-7, Sámeigiella ja girjjálašvuhta
Dárogillii	Samisk grunnskolelærerutdanning 1-7, Samisk språk og litteratur
Suomagillii	Saamelainen opettajankoulutus 1-7, Saamen kieli ja kirjallisuus
Engegasgillii	Sámi primary teacher education program for years 1-7, language and literature

1.2 OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

OAHPOOVTTADAGA KODA: V-SAM1

VIIDODAT: 30 oahppočuoggá mat juohkásit guovtti 15 oč. oahpoovttadahkii

OAHPU LÁGIDEAPMI: Oahpahus lágiduvvo dábálaččat njealji lohkanbajis, vuosttas ja nuppi oahppojagiid áigge. Oahpahus lágiduvvo dábálaččat oahppobáikkis.

1.3 OAHPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Dát lea oassin Sámi allaskuvlla Sámi vuodđoskuvlaohpaheaddjioahppu 1-7 bacheloras. Oahppoprográmma ja fágaplánat leat vuodđuduuvvon 2010 rámmaplána láhkaásahussii.

1.4 SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Oppalaš lohkangelbbolašvuhta dahje reálagelbbolašvuhta ja sámeigiella. Ohccis galget leat 35 skuvlapoenga ja árvosátni 3, dahje vástideaddji, sámeigielas, dárogielas/ruotagielas/suomagielas ja matematiikas.

Sámeigiellagáibádus lea juogo 1. dahje 2. giellan sámeigiella joatkkaskuvllas, sámeigiella lohkanbadjeoahppu dahje sáhttá maid váldit sámeigela giellageahčcaleami ja dan vuodul árvvoštallojuvvojit sámeigelladuogáš ja sisabeassanvuođđu. Lassin čujuhit universitehtaid ja allaskuvllaaid oktasaš sisaváldinnjuolggadusaide.

1.5 OAHPAHUSGIELLA

Dábálaččat davvisámeigiella

1.6 SISDOALLU

Nugo Sámi vuodđoskuvlaohpaheaddjioahpu 1-7 prográmmaplánas nannejuvvo, lea dát oahppu ámmátoahppu (geahča prográmmaplána 5. kap., 3. siiddus).

Sámeigela ja girjjálašvuoda oahpus studeanttat galget ovdánahttit nana fágagelbbolašvuoda sámeigielas ja girjjálašvuodas, mii lea eaktun buori oahpahussii ja mánáid oahppamii. Oahppu sistisidoallá fágateorijja, fágadidaktihka ja oahppadiehtaga. Fágadidaktihka čatná oktii dieđafága ja skuvlafága (oahpahusfága) ja suokkarda fága iešvuodaid, sisdoaluid ja bargomálliid ja árvvoštallá plánaid ja oahpahusa mánáid oahppama perspektiivvas (Geahča prográmmaplánas s. 5).

Sámeigiella ja girjjálašvuhta 30 oč. oahppu juohkása guovtti 15 oč. ovttadahkii ja dat sistisadollet fáttáid mat fátmmastit bajtdási oahppanjoksosiid. Oahppoovttadagat leat ovta dási ovttadagat. Sámeigiella ja girjjálašvuhta -oahpus leat čuovvovaš oahppoovttadagat ja fáttát:

Fáddá	1. oahppoovttadat –VSAM101 (15 oč.) Sámi girjjálašvuhta ja mánáidgirjjálašvuhta oahpahusas, giellagáhtten ja kreatiivvalaš cállin, sámeigela hámit ja ráhkadusat giellaoahpahusas
	Sámi girjjálašvuhta ja mánáidgirjjálašvuhta oahpahusas
	Giellagáhtten ja kreatiivvalaš cállin
	Sámeigela hámit ja ráhkadusat giellaoahpahusas

Fáddá	2. oahppoovttadat –VSAM102 (15 oč.) Lohkama, cállima ja njálmmálaš ovdanbuktima vuodđogálggaid ovdánahttin, cállinvuogit ja suopmanat oahppomáilmmis
	Lohkama, cállima ja njálmmálaš ovdanbuktima vuodđogálggaid ovdánahttin
	Cállinvuogit ja suopmanat oahppomáilmmis

1. ja 2. oahppoovttadagaid sisdoalu vuodđun lea Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu 1-7 prográmmaplána ja 2010 rámmaplána lähkaásahu. Muhtun oktavuođain sáhttá leat dárbu lonuhit fáttáid oahppoovttadagaid gaskkas, ee. oahpahanváriid geažil, ja de heivehuvvo eksámen dan ektui. Juohke oahppojagi loahpas studeanta čohkke profešuvdnámáhppii konkrehta bargguid maid lea čađahan oahppojagi áiggi ja reflekšuvnnaid dáid ektui, ja oppalaš reflekšuvnna iežas oahpaheaddjin šaddanproseassas. Sámeigiel fágas vurdojuvvo leat unnimustá okta bargu mielde dán máhpas. (Gč. eanet dieđuid profešuvdnámáhppaplánas.)

1.7 OAHPANJOKSOSAT

Sámeigiella ja girjjálašvuoda fágaplána válđá vuodđu Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu 1-7 prográmmaplánas mas čilgejuvvo ahte oahppoprográmma ja fágaplánaid vuolggasadjin leat sámi kultuvra ja servodat, ja ahte oahpus leat sámi oahppanáddejupmi ja oahpahusmállet vuodđun.

Muđui leat prográmmaplánas bajtdási oahppanjoksosat (7. kap. 8. siiddus) mat ovta lähkai čoahkkáigesset válđosisdoalu buot fágain:

Bajtdási oahppanjoksosat:

- fágalaš ja fágadidáktalaš máhttu sámeigelas, matematiikas, dárrogelas/ruotagielas/suomagielas ja iežas válljen oahpahusfágain
- vuđolaš máhttu álgooahpahusas, ja mo bargat vai ovddidit mánáid vuodđogálggaid, mat gusket njálmmálaš ovdanbuktimi, lohkamii, cállimii, rehkenastimi ja digitála veahkkeneavvuid geavaheapmá ja fágaidrasttideaddji oahpahusas, ja hukset mánáide progrešuvnna 1.-7. luohkkádásiid mielde
- máhttu ollislaš oahppangeainnus, deaddu mánáidgárddis skuvlii ja mánáidskuvllas nuoraidskuvlii”

Sámeigiella ja girjjálašvuoda fágas suokkarda sámeigela mearkkašumiid, doaimmaid ja ráhkadusaid ja mo eatnigiella lea oahppái ahtanuššama ja oahppama vuodđun. Oahpus guorahallat daid vugiid maiguin sáhttit nannet ohppiid šaddama nu aktiivvalaš giellageavaheaddjin ahte sii áddejít iežaset

giela ja kultuvrra mearkkašumi ja seammás atnet árvvus maiddái eará gielaid ja kultuvrraid. Oahppu doarju studeantta gálggaid ovddidit ja árvvoštallat ohppiid gulahallan-, cállin- ja lohkangálggaid. Oahppu nanne studeanttat dáidduid, vai máhttá bagadallat iešguđetlágan ohppiid ja atnit ávkin mánggalágan teaksta- ja oahppanbirrasiid. Studeanta oahppá árvvoštallat ja ovdánahttit oahpponeavvuid oahpahusa várás ja máhttá ládet ohppiid ovddidit iežaset giellaáddejumi ja - geavaheami sámegielat ja máŋgagielat birrasiin.

Sámegiela ja girjjálašvuoda fága galgá integrerejuvvot fágaidrasttideaddji bargui. Plánat ráhkaduvvojit juohke lohkanbadjái, ja dain bohtet ovdan seminárat, logaldallamat, oahppangáldut, fágaidrasttideaddji barggut, bargovuogit ja hárjehallama barggut ja oassálastin.

Bajitdási oahppanjoksosiid konkretiseren Sámegiela ja girjjálašvuoda oahpus

Sámegiela ja girjjálašvuoda oahpus leat bajitdási oahppanjoksosat mat dáhkitit ahte prográmmaplána¹ áigumušat váldojít vuhtii.

Máhtu oahppanjoksosat:

Studeanta:

- dovdá ja máhttá mánáid njálmmálaš ja čálalaš giellaovdáneami
- dovdá ja máhttá lohkama, cállima ja lohkan- ja cállinoahpahusa teorijaid
- dovdá ja máhttá lohkan- ja cállinstrategijaid
- máhttá mo lohkan ja cállin doaibmá ohppiid ovdáneames ja oahppamis, erenoamážit álgooahpahusa olis
- ipmirda girjjálašvuoda mearkkašumi oahpahusas, sámi servodagas ja kultuvras
- ipmirda mo sámegiella ovddasta árbevirolaš máhtuideamet ja vugiideamet mo jurddašit iežamet ja birraseamet

Gálggaid oahppanjoksosat:

Studeanta:

- máhttá plánet, čađahit ja árvvoštallat sámegiela ja girjjálašvuoda oahpahusa 1.- 7. luohkkádásiin ja vuoduštit fágalaš válljejumiid
- máhttá árvvoštallat ja geavahit iešguđetlágan oahpahanmetodaid lohkan ja cállinoahpahusas ja giehtačállimis 1.-7. luohkkádásiin
- máhttá geavahit iešguđetlágan árvvoštallanvugiid sámegiela ja girjjálašvuoda fágas
- máhttá kártet lohkan ja čállingálggaid, johtuividjat dárbašlaš heivehuvvon oahpahusa ja fuomášit lohkan ja cállinváttuid
- máhttá lähcit dili báikkalaš oahppoplána barggu ovddidanbargui sámegiela ja girjjálašvuoda fágas skuvllas
- máhttá boktit ja movttiidahttit ohppiid estehtalaš dáiddu

Oppalaš gelbbolašvuoda oahppanjoksosat:

Studeanta:

- lea ieš nana giellageavaheaddji sihke čálalaččat ja njálmmálaččat ja buorre giellaovdagovvan skuvlabirrasis
- máhttá ávkin atnit fágalaš máhtu ja bargat fágalaš oahpahusdoaimmaid sihke iešheanalacčat ja ovttas earáiguin
- máhttá lähcit dili nu ahte giella ja girjjálašvuohta nanne ohppiid identitehta ja ávžuhit sin oassálastit viššalit almmolašvuodas

¹ Muhtun ovdamearkkat leat maid heivehuvvon dárogiela, Norsk1- plána njuolggadusaid mielde, Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn, Norsk 1, s. 28-31. *Sámegiela ja girjjálašvuohta-* oahppui eai leat ráhkaduvvon västideaddji njuolggadusat.

1.8 OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahppanvuogit leat omd. logaldallamat, seminárat, joavkobarggut, hárjehusat, čálalaš barggut, vásáhusaid bokte oahppan ja hárjehallan.

1.9 GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Dan guovtti oahppoovttadagas leat bargogáibádusat čilgejuvvon sierra. Čujuhuvvo II oassái, mas Sámi vuodđoskuvluaoahpaheaddjioahpu 1-7 - Sámegiela ja girjjálašvuođa fágaplána oahppoovttadagat bohtet ovdan.

Oppalačcat gáibiduvvo ahte studeanttat oassálastet aktiivvalaččat logaldallamiidda, semináraide, DGT-luohkkálatnjaohpahussii², joavkobargguide, oktagaslaš bargguid ovdanbuktimii, čálalaš bargguide, geatnegahtton njálmmálaš ovdanbuktimiidda ja bagadallamii čadnon geatnegahtton bargguid oktavuođas ja hárjehallamii 1.-7. luohkáin skuvllas.

Oahppoprográmma olis juohke studeanta doaimmaa oahppojagi loahpageahčen fágaidrasttideaddji profešuvdnámáhpa mainna duođašta fágalaš ovdáneami. Sámegiella lea okta oassi das. Profešuvdnámáhppii lea sierra notáhttačilgehus.

Fágaoahpaheaddjit dohkkehit buot bargguid ja oassálastimiid, mat leat dasto eaktun beassat eksámenii.

1.10 EKSÁMEN

Dan guovtti oahppoovttadagas lágiduvvojít sierra eksámenat, maid ulbmilin lea čielggadit leago studeanta joksan vurdojuvvon oahppanjoksosiid. Eksámen gokčá sámegiela ja girjjálašvuođa fágalaš ja didáktalaš osiid. Oahppoovttadagaid eksámenat leat čilgejuvvon oahppoovttadagaid kapiittaliin sierra. Árvosátni eksámenis addojuvvo ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolemus ceavzinárvosátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán.

Goappaš oahppoovttadagain lea sierra árvosátni man deaddu lea 50% goappásge oktiibiddjon loahpalaš árvosánis.

Muđui čujuhuvvo Sámi allaskuvlla árvvoštallan- ja eksámennjuolggadusaide.

1.11 OAHPOČUOGGÁID DOHKKEHEAPMI

Studeanta gii lea lohkan sullasaš fága, sáhttá ohcat dan fága ja oahpočuoggáid dohkkehuvvot dán fága sadjái. Lea Dutkan ja oahpostivra dahje vástideaddji orgána mii dohkkeha dákkár heivehemiiid.

1.12 LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA

² DGT-luohkkáljanjaoahpahus sáhttá leat oahpahus mii čađahuvvo diehtojuohkin, gulahallan ja teknologija gaskaomiid vehkiin, omd. Digigiissá dahje eará elektrovnalaš programmaid vehkiin

Privatistan ii leat vejolašvuhta váldit dán fága. Fága čađaheapmi gáibida ahte studeanta oassálastá oahpahussii ja bargguide fága olis mat galget čađahuvvot hárjehallamiin.

1.13 KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodat/geatnegasvuodat studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraporttaid vuodul.

1.14 LOHKANMEARRI

Čujuhuvvo sierra dohkkehuvvon oahppangáldolisttuide (ee. lohkanmearit, Interneahhtačujuhusat, jietna ja govvavuorkkát) mat bohtet ovdan oahppoovttadagaid fáttáin.

2 NUBBI OASSI: OAHPOOVTTADAGAT

2.1 VUOSTTAŠ OAHPOOVTTADAT – 15 oč.

2.1.1 OAHPOOVTTADAGA NAMMA

Sámi girjjálašvuhta ja mánáidgirjjálašvuhta oahpahusas, giellagáhtten ja kreatiivvalaš čállin, Sámegiela hámit ja ráhkadusat giellaoahpahusas

Dárogillii: Samisk litteratur og barnelitteratur i undervisningen, Språkrøkt og kreativ skriving, og Samisk grammatikk i språkundervisningen

Engegasgillii: Sámi literature and children's literature in education, Practical grammar and creative writing, and Sámi grammar in teaching of language

Suomagillii: Saamelainen lastenkirjallisuus, saamenkielinen kielenhuolto ja kirjoittaminen, Saamen kielen muodot ja rakenteet kielenopetuksessa

2.1.2 OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

OAHPOOVTTADAGA KODA: V-SAM101

VIIDODAT: 15 oahppočuoggá (bachelordási oahppu)

OAHPU LÁGIDEAPMI: Oahppoovttadat lágiduvvo oasseáiggis guovtti lohkanbajis. Bargovuogit leat logaldallamat, seminárat, DGT-luohkkálatnja-oahpahus, bagadallamat, joavkobarggut, ovttaskas ovdanbuktimat ja hárjehallan skuvllas

2.1.3 SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Čujuhuvvo vuosttaš oassái, kap. 4.

2.1.4 SISDOALLU

Oahppoollisvuhta addá vuođđo- ja guovddáš dieđuid sámi girjjálašvuodaš ja mánáidgirjjálašvuodaš, giellagáhttemis ja kreatiivvalaš čállimis, ja giela hámiid ja ráhkadusaid geavaheames oahpahusas.

Mánáidgirjjálašvuodafáttás oahppá studeanta girjjálašvuoda analysareaidduid, vai son bastá lahkonit sámi mánáid ja nuoraidgirjjálašvuoda sámi ja eamiálbmotperspektiivvain.

Oahpus geardduhuvvojit davvisámegiela hápme- ja cealkkaoahpa guovddáš ášshit ja deaddu biddjo erenoamážit dasa, mo hápme- ja cealkkaoahpa dieđut adnojuvvojit ávkin skuvlaoahpahusas giellaoččodeami nannemis ja gielalaš dáidduid riggodahttimis. Ulbmilin lea nannet studeantta hápme- ja cealkkaoahpa didákttalaš dáidduid ja oahpahusas deattuhuvvo maiddái oahpaheaddji rolla sámegiela čállingiela ráhkaduslaš dáidduid diđolaš nanusmahttimis. Deaddu biddjo hárjehusaide ja teavsttaid guorahallamii ja kommenteremii hápme- ja cealkkaoahpa oainnus ja giellagáhttenoainnus.

Kreatiivvalaš čállimis bargat iešguđetlágan teavsttaiguin, sihke áššeteakstašáŋjeriin ja čáppagirjjálašvuodašáŋjeriin. Sihke oahpu váldidettiin ja oahpaheaddjiámmáhis lea dehálaš dovdat iešguđetlágan ja májggabealat teakstahámiid ja movt daiguiń sahttá bargat. Studeanta dárbbáša ieš dovdat teavsttaid mán̄gga šáŋjeris, modalitehtas, ja sihke ođđaáigásáš ja ovdalaš gaskaomiid mediaid bokte.; ja dárbbáša dovdat ja máhittit geavahit iešguđetlágan čállinstrategijaid.

2.1.5 OAHPANJOKSOSAT

Máhtu oahppanjoksosat:

Studeanta:

- dovdá ja lea máhttu guovddáš girjjálašvuoda dutkama ja girjjálašvuodadidáktalaš doahpagiid birra sámi ja eamiálbmot perspektiivvas
- dovdá ja lea máhttu sámi mánáidgirjjálašvuoda historjjá, šlájaid ja analysareaidduid birra
- dovdá ohppiid guovddáš teakstabirrasiid ja mo doaibmat teavsttaiguin
- lea máhttu ođđaáigásáš sámi nuoraidgirjjálašvuoda birra
- máhttá geavahit girjjálašvuoda májggabealálačcat oahppama doarjan
- dovdá ja lea máhttu davvisámegiela hápme- ja cealkkaoahpa guovddáš áššiin
- dovdá didáktalaš vugiid mo hápme- ja cealkkaoahpa áššiid sáhttá neavvut ja oahpahit skuvllas
- dovdá ránnjágielaid ráhkoduslaš erohusaid davvisámegiela ektui
- dovdá bures makkár dovdomearkkat leat iešguđet hámiid teavsttain, degomat njálmmálaš teavsttain, čálalaš teavsttain ja multimodála teavsttain

Gálggaid oahppanjoksosat:

Studeanta:

- máhttá geavahit girjjálašvuoda analysareaidduid barggadettiin mánáidgirjjálašvuodain oahpahusas
- máhttá čállit áššeteavsttaid ja kreatiivvalaš teavsttaid njuovžilis sámegillii
- máhttá árvvoštallat iežas ja eará rávesolbmuid teavsttaid giellagáhttenperspektiivvas
- máhttá heivehit hápme- ja cealkkaoahpa dieđuid erenoamážit sámegiela čállingiela geavaheapmái ja dan oahpahussii
- máhttá atnit giellaoahpaid ja sátnegirjjiid ávkin sámegiela ráhkoduslaš áššiid guorahallamis

2.1.6 GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Gáibiduvvo ahte studeanttat oassálastet aktiivvalačcat sihke logaldallamiidda, semináraide, DGT-luohkkálatnjaohpahussii, joavkobargguide, oktagaslaš bargguid ovdanbuktimii (80 %) ja hárjehallamii 1.-7. luohkkádásiin skuvllas.

Fágaoahpaheaddji dohkkeha bargguid ja oassálastimiid, mat leat dasto eaktun beassat eksámenii.

2.1.7 EKSÁMEN

Oahpahusa ja oahppangálduid vuodul čađahuvvo eksámen ná:

A. Girjjálašvuođa dutkanbargu, mii lea 8-10 A4- siidosaš ruovttueksámen.

ja

B. Giellafáttáin lea njeallje (4) diibmosaš oktagaslaš skuvlaeksámen

Deaddu lea 50% girjjálašvuođafáttás ja 50% giellafáttáin oktiibiddjon árvosánis. Čállosat árvoštallovuvvo bustávvaárvosániigun (A–F) ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolemus ceavzinárvosátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán.

2.2 NUBBI OAHPOOVTTADAT – 15 oč.

2.2.1 OAHPOOVTTADAGA NAMMA

Lohkama, čállima ja njálmmálaš ovdanbuktima vuodđogálggaid ovdánahttin, čállinvuogit ja suopmanat oahppomáilmis

Dárogillii: Utvikling av de grunnleggende ferdighetene lesing, skriving og muntlig fremstillingsevne, og ortografi og dialekter i undervisningen

Engelasgillii: Development of basic skills in reading, writing and oral presentation, and orthographies and dialects in teaching

Suomagillii: Lukemisen, kirjoittamisen ja suullisen ilmaisun perustaitojen kehittäminen, ortografiat ja murteet opetuksessa

2.2.2 OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

OAHPOOVTTADAGA KODA: V-SAM102

VIIDODAT: 15 oahppočuoggá (bachelordási oahppu)

OAHPU LÁGIDEAPMI: Oahppoovttadat lágiduvvo oasseáiggis guovtti lohkanbajis. Bargovuogit leat logaldallamat, seminárat, DGT-luohkkálatnja-oahpahus, bagadallamat, joavkobarggut, ovttaskas ovdanbuktimat ja hárjehallan skuvillas

2.2.3 SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Čujuhuvvo vuosttaš oassái, kap. 4.

2.2.4 SISDOALLU

Lohkan ja čállin gullet vuodđogálggaide maid vuodđoskuvillas galgá oahpahit ja čatnat juohke fágii ja fáddái. Dán oahppoovttadagas oažju studeanta máhtu, gálgga ja gelbbolašvuoda ovddidit ohppiid lohkama ja čállima álgo lohkan- ja čállinoahpahusa rájes ja viidáseappot dasa movt oahppit ohppet atnit lohkama ja čállima veahkkin sihke oahppat skuvlafágaid ja eará áššiid, lohkat ja čállit suohttasa dihte; sihke vuosttašgiela, nubbigiela ja amasgiela oahpahusas.

Lohkat ja čállit sáhttá mángga šájnjeris, modalitehtas ja sihke ođđaaígásáš ja ovdalaš gaskaomiid ja mediaid bokte. Šájnjeriid dáfus leat mánggat sihke áššeteavstta ja cáppagirjjálašvuoda šájnjerat. Iešguđet šájnjeriidda ja teakstahámiide dárbbáša studeanta ieš dovdat ja máhttit geavahit iešguđetlágan lohkan- ja čállinstrategijaid, ja galgá maid oahpaheaddjiámmáhis máhttit oahpahit ohppiide movt dáid geavaha beaktilit. Dovdat iešguđetlágan ja mánggabéalat teakstahámiid ja movt daiguin sáhttá bargat lea deatalaš, sihke oahpu váldidettiin ja oahpaheaddjiámmáhis. Teakstan adnojit sihke njálmmálaš teavsttat, čálalaš teavsttat ja multimodála teavsttat, teavsttat main mánga ovdanbuktinvuogi – degomat teaksta, govat, govvosat ja animašuvnнат – oktii dahket ollislaš teavstta. Studeantan ja oahpaheaddjin lea maid deatalaš dovdat mánáid ja nuoraid čálakultuvrra, lohkan- ja čállindábiid ja teakstabirrasa. Ulbmilin lea ahte bajásšaddi geardi oažju movtta, hálú ja

máhtu sámegillii lohkat, cállit ja njálmmálaččat ovdanbuktit iešguđetlágan teavsttaid iešguđet dilálašvuodain.

Suopmanoasis studeanta oahpásnuvvá davvisámegiela suopmanvariašuvdnii sihke oarjjil nuorttas ja siseatnamis mearragáddái ja oahppá dovdat ja earuhit davvisámegiela guovddáš suopmansárgosiid. Suopmaniid dovdamuš lea veahkkin ee. hálddašit ohppiid ja mánáid suopmanduogáža, hukset giellagierdevašvuoda, dovdat suopmaniid oktavuođa čállingillii ja máhttít váldit vuhtii dán oktavuođa oahpahusas. Čállinvuohkeoahpahusas oahppá studeanta rievadit 1900-logu guovddáš, boares čállinvugiid dálá davvisámegiela čállinvuohkái vai son sáhttá atnit boarrásat sátnegirjjiid ja teavsttaid ávkin ee. oahppomateriálan.

2.2.5 OAHPPANJOKSOSAT

Máhtu oahppanjoksosat:

Studeanta:

- dovdá dábalaš lohkanmáhtu ja čállinmáhtu ovdáneami váldoáššiid ja movt lohkamiin ja čállimiin bargojuvvo álgooahpahusas.
- dovdá ja máhttá guovddáš teorijaid ja dutkamušaid 1.–7. luohkkádásiid mánáid ja nuoraid dábalaš ja eahpedábalaš lohkan- ja čállinovdáneami birra.
- dovdá ja máhttá lohkan- ja čállinoahpahusa guovddáš teorijaid ja didaktihka, ja máhttá daid heivehit sámegillii, sámegieloahpahussii ja sámegiela servodatdillái.
- dovdá ja máhttá iešguđetlágan lohkan- ja čállinstrategijaid, ja movt daid heiveha iešguđet šáŋjeriid teavsttaide, teakstahámiide, mediaide ja lohkanulbmiliidda.
- dovdá makkár doaibma lohcamis ja čállimis lea leamaš ovdal ja dál lea sámi kultuvrra siskkobealde, ja oaidnit makkár mearkkašupmi das lea oahpahussii.
- diehtá makkár iešguđetlágan doaibma lohcamis ja čállimis lea ohppiid ovdáneamis ja oahppamis, erenoamážit maŋŋel álgooahpahusa.
- dovdá bures makkár dovdomearkkat leat iešguđet hámiid teavsttain, degomat njálmmálaš teavsttain, čálalaš teavsttain ja multimodála teavsttain.
- dovdá ránnjágielaid ráhkaduslaš erohusaid davvisámegiela ektui
- oahppá dovdat ja earuhit davvisámegiela guovddáš suopmansárgosiid
- dovdá maŋimus sámegiela suopmaniid dutkamušaid

Gálggaid oahppanjoksosat:

Studeanta:

- máhttá álgooahpahusa lohkan- ja čállinoahpu didaktihka ja movt giela sáhttá oahpahit.
- máhttá ráhkadit iešguđetlágan guhkit ja oanehet áiggi plánaid 1.–7. jahkecehkiid vuodđoskuvlaohpahusa várás, sihke ovttaskas oahppái heivehuvvon ja stuorit ja unnit jokvui heivehuvvon plánaid.
- máhttá láhčit máŋggalágan ja ohppiide heivehuvvon oahppodili, sihke nieiddaide ja bártniide, nu ahte oahppit ohppet lohkat iešguđetlágan teavsttaid ja ovdánahttet lohkanhálu, lohkanmovtta, iešguđetlágan lohkanstrategijaid ja hásstuhuvvojtit lohkat eambbo. Girjjálašvuhta galget leat iešguđetlágan čáppagirjjálaš ja ášsepresa šáŋjeriid teavsttat, ja máŋggalágan hámis, máŋggalágan ovdalaš ja ođđaáigášaš hámis ja medias, ja sihke oahppama ja suohtasa dihte.

- máhttá láhčit mánggalágan ja ohppiide heivehuvvon oahppodili, sihke nieiddaide ja bártniide, nu ahte ožot mánggabelat máhtu ja hárjáneami čállit iešguđetlágan teavsttaid, sihke čáppagirjjálašvoða teavsttaid ja áššeprosateavsttaid, ovdalaš ja ođđaigásaš mediaiguin, nu ahte ohppiin ovdána čállinmokta, riektačállin ja gálga ovdanbuktit čálalaččat iešguđet ulbmiliid várás.
- máhttá láhčit mánggalágan ja ohppiide heivehuvvon oahppodili, sihke nieiddaide ja bártniide, nu ahte ožot mánggabelat máhtu ja hárjáneami ovdanbuktit njálmmálaččat unnán dahje ollu guldaleddjiide, iešguđetlágan ulbmila váste ja ovdanbuktinvuogi bokte.
- máhttá váldit vuhtii ránnjágielaid ráhkaduslaš erohusaid davvisámegiela ektui oahpahusbarggus
- dovdá suopmaniid oktavuoða čállingillii ja máhttá váldit vuhtii dán oktavuoða oahpahusas
- dovdá boares čállinvugiid váldosárgosiid ja máhttá rievdadit teavsttaid omd. oahpahusmateriálan dálá čállinvuohkái

2.2.6 GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Gáibiduvvo ahte studeanttat oassálastet aktiivvalaččat sihke logaldallamiidda, semináraide, DGT-luohkkálatnjaohpahussii, joavkobargguide, oktagaslaš bargguid ovdanbuktimii ja hárjehallamii 1.-7. luohkkádásiin skuvllas (unnimustá 80 %).

Oasis *Lohkama, čállima ja njálmmálaš ovdanbuktima vuodđogálggaid ovdánahttin* studeanta addá sisá guokte (2) čálalaš barggu main čájeha iežas máhtu ja ovdáneami ovttadaga fáttáin. Bargguid fáttát sohppojuvvojít ovttasráđiid fágaoahpahedđiin. Dasa lassin galgá juohke studeanta lágidit 45 minuhtasaš fágalaš ovdanbuktima, mii sohppojuvvo ovttas fágaoahpahedđiin.

Fágaoahpaheaddji dohkkeha bargguid ja oassálastimiid, mat leat dasto eaktun beassat eksámenii.

2.2.7 EKSÁMEN

Oahpahusa ja oahppangálduid vuodul čáđahuvvo eksámen ná:

A. Vuodđogálggaid ovdánahttin fáttáin čáđahuvvo čálalaš bargguid ja lohkanmeari vuodul 30 minuhtasaš oktagaslaš njálmmálaš eksámen.

ja

B. Giellafáttáin lea guhtta (6) diibmosaš oktagaslaš skuvlaeksámen

Deaddu lea 50% vuodđogálggaid ovdánahttin fáttás ja 50% giellafáttáin oktiibiddjon árvosánis. Eksámenat árvvoštallovuvvo bustávvaárvosániiguin A–F ECTS-vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolemus ceavzinárvosátni. F-árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán.